

A JPCF és partnerei részletes kutatása és elemzése a sakkoktatás aktuális helyzetéről a V4-es országokban

Bevezetés:

A sakk oktatása egyre inkább kiemelt figyelmet kap világszerte, és egyre több országban ismerik fel annak előnyeit a gyerekek fejlődése szempontjából. A játék és tanulás kombinációja révén a sakk fejleszti a stratégiai gondolkodást, a problémamegoldó képességet, a kreativitást és az analitikus készségeket. A V4 országok (Csehország, Lengyelország, Szlovákia és Magyarország) között is egyre inkább teret nyer a sakk az oktatásban, és számos kezdeményezés indult a sakk népszerűsítése és bevezetése érdekében az oktatási rendszerekbe.

E tanulmányban részletesen megvizsgáljuk a sakk jelenlegi helyzetét az oktatásban a V4 országokban. A kutatás kezdeményezője a Judit Polgár Chess Foundation, amely a sakk oktatásának és gyakorlásának előmozdítását tűzte ki célul. Ez a kezdeményezés olyan módszereket és eszközöket kínál, amelyek hozzájárulnak a sakk hatékony integrációjához az oktatási folyamatokba.

A tanulmányhoz közel 2500 intézmény válaszolt, amelyek között óvodák, iskolák, sakk klubok, akadémiák és szabadidőközpontok is szerepeltek. Az ezek közül **1375** intézmény és szervezet erősítette meg, hogy valamilyen módon foglalkoznak sakkoktatással. Ez a széleskörű részvétel lehetővé tette számunkra, hogy átfogó képet kapjunk a sakk helyzetéről az oktatásban a V4 országokban. Emellett meghívtunk szakértőket is, akik részletes elemzést és értékelést nyújtottak a sakk oktatási folyamatokról, a fejlődési tendenciákról és a jövőbeli lehetőségekről.

A tanulmányban kiemeljük azokat a pozitív változásokat, amelyek az elmúlt öt évben történtek a sakk oktatásában a V4 országokban. A partnerek és szakértők által megosztott információk alapján bemutatjuk, hogy a sakk milyen mértékben vált népszerűvé a gyerekek körében, mennyi online platform támogatja jelenleg az oktatásban, és mennyi új sakkrendezvény és program jött létre az elmúlt években.

A tanulmány eredményei és következtetései segítenek az oktatási szakembereknek és döntéshozóknak a további fejlesztések tervezésében és a sakk oktatásának előmozdításában a V4 országokban. A célunk az, hogy felhívjuk a figyelmet a sakk oktatásának potenciáljára, és ösztönözzük az intézkedéseket, amelyek segítik a sakk terjedését és megerősítik annak helyét az oktatási rendszerekben.

V4 Educational Chess Summit

A kutatásban résztvevők:

A kutatás kezdeményezője a Judit Polgár Chess Foundation, melynek alapítója Polgár Judit olimpiai bajnok, nemzetközi sakknagymester, 26 éve világranglista vezető, a Halhatatlan Magyar Sportolók Egyesületének tagja, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács kinevezett Magyar Tehetség Nagykövete.

A JPCF a sakkot, mint oktatási eszközt alkalmazva úttörő szerepet vállal a gyermekek kognitív készségeit fejlesztő programok és eszközök kifejlesztésében; kutatásokon alapuló kezdeményezéseivel iskolai tananyagok kidolgozását segíti. A JPCF nagyszabású, a sakkot és az oktatást népszerűsítő társadalmi eseményeket szervez, továbbá innovatív oktatási eszközök kifejlesztését támogatja mind az iskolák, mind pedig a szélesebb, digitális világ részére. A JPCF az esélyegyenlőséget célul tűzve a társadalmilag és mentálisan hátrányos helyzetű gyerekek részére korszerű oktatási programok kifejlesztését is támogatja.

A V4 országaiból további partnerek: Cseh Sakkszövetség, Pozsonyi Sakkakadémia "BCA" és a Wasko Hetman GKS Katowice Sakk Klub

Célcsoportok

A kutatás során különböző célcsoportokat határoztunk meg, hogy széleskörű és reprezentatív képet kapjunk. Az alábbiakban részletezem ezeket a célcsoportokat:

Sakkoktatási szakértők: Minden országból 1-1 szakértő vett részt a kutatásban, akik az együttműködő partnerekkel folytatott konzultációk alapján kerültek kiválasztásra. Ők segítettek a kérdőív kiküldésében a további célcsoportok felé, valamint a beérkezett eredmények összegzésében. Tartották a kapcsolatot a JPCF képviselőjével és részt vesznek a nemzeti kihívások, problémák és eredmények megvitatásában. Ez biztosítja a szakmai sokszínűséget és a helyi tudás bevonását a kutatásba.

Az óvodák az első lépést jelentik a gyermeknevelésben és oktatásban. Az egyes országok óvodáiban zajló sakkoktatási programokat is figyelembe vettük a kutatásban. Összegeztük az óvodák számát, amelyekben sakkoktatási programokat nyújtanak, valamint az óvodai programokban részt vevő gyerekek számát és a képzett óvodapedagógusok számát.

Az általános iskolák kiemelt szerepet játszanak a gyermekek oktatásában és fejlődésében. Az egyes országok iskoláiban zajló sakkoktatási programokat is feltérképeztük. Figyelembe vettük az iskolák számát, amelyekben sakkoktatási programokat nyújtanak, valamint az iskolai programokban részt vevő diákok számát és a képzett tanárok számát.

A sakkoktatási szervezetek (klubok, akadémiák) és nemzeti szövetségek kulcsszereplői a sakkoktatás terén. A konzultációk során kiválasztottuk és bevontuk ezeket a szervezeteket, hogy megoszthassák tapasztalataikat, nézőpontjukat és szakértelmüket. Ők is segítenek azonosítani a legjobb gyakorlatokat, kihívásokat és lehetőségeket a sakkoktatásban, valamint hozzáférést biztosítanak a helyi hálózatokhoz és erőforrásokhoz.

Az oktatási hatóságok meghatározó szerepet töltenek be az oktatási politikák kialakításában és irányításában. Minden résztvevő áttekintette saját országának oktatási helyzetét, így betekintést nyertünk az oktatási szabályozásba, az irányelvekbe és a támogatásokba. Emellett képet kaptunk az oktatási hatóságok nézőpontjáról a sakkoktatás terén.

Ezek a résztvevők és szakértők együttesen segítenek mélyrehatóan vizsgálni a sakkoktatási programokat a V4 országokban, megosztani a legjobb gyakorlatokat, azonosítani a kihívásokat és lehetőségeket, valamint előmozdítani a sakkoktatás fejlődését és terjedését a régióban.

A kutatási módszer és adatgyűjtés:

1. Kvantitatív adatok gyűjtése az egyes országok sakkoktatási programjairól. Ez a rész az adatok megszerzésére és elemzésére összpontosít. Kérdőíveket készítettünk az érdekelt felek (óvodák, iskolák, sakk klubok/akadémiák) számára, hogy adatokat gyűjtsünk az egyes országok sakkoktatási programjairól. Az ilyen programokat kínáló intézmények/szervezetek számát, a jelenleg résztvevő gyerekek számát, a képzett tanárok számát és más releváns információkat rögzítettük. Az összegyűjtött adatokat részletesen elemeztük, hogy feltérképezzük a jelenlegi helyzetet és megértsük a sakkoktatás jellemzőit a V4 országokban. Az elemzés segítséget nyújt abban, hogy mérjük az előrehaladást és a fejlődést az idővel, valamint azonosítsuk az esetleges hiányosságokat vagy területeket, amelyeket fejleszteni lehetne.
2. A sakkoktatási programok jellemzőinek kutatása és elemzése a V4 országokban kiemelkedő fontossággal bír a részletes információk és a legjobb gyakorlatok meghatározása szempontjából. Ez a kutatás magában foglalja az egyes országokban alkalmazott sakkoktatási programok részletes tanulmányozását. Feltérképeztük a programokban alkalmazott tanítási módszereket, a tanári képesítéseket és képzéseket, az eszközöket és anyagokat, valamint a programok finanszírozását. Emellett figyelembe vettük az érdekeltek által felvetett kihívásokat és nehézségeket is. Az elemzés eredményeként átfogó képet kapunk a V4 országok óvodai, iskolai és klubéleti sakkprogramjairól, azok erősségeiről és gyengeségeiről, valamint az esetleges fejlesztési lehetőségekről. Ez segít az egyes országok közötti összehasonlításban, a legjobb gyakorlatok azonosításában és a további fejlődés támogatásában.

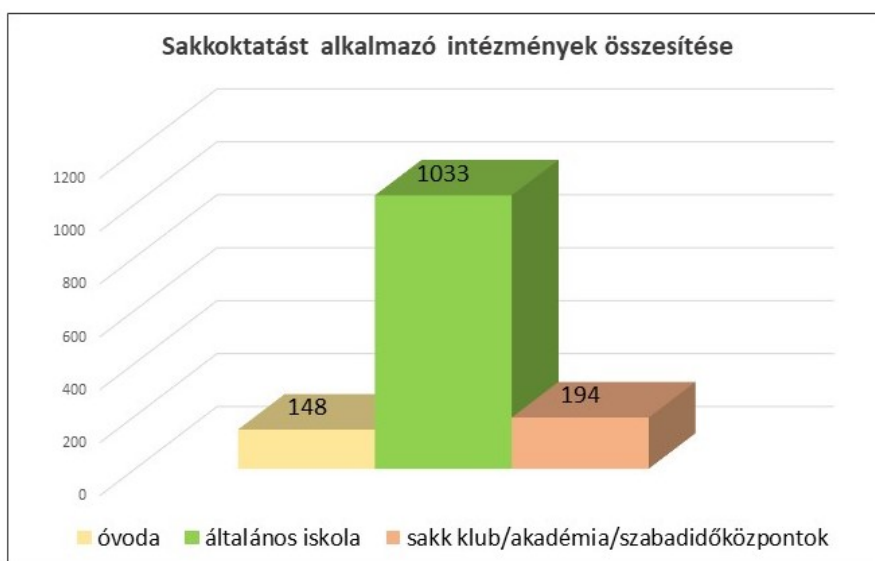
A kérdések és kutatási témák a felméréshez a partnerek közös egyeztetésével és az oktatási szakértők aktív részvételével kerültek meghatározásra. A JPCF volt a kidolgozója a felméréshez szükséges eljárásoknak és kérdéseknek. Minden partner a saját országában irányította a kutatást, melyet egy kijelölt szakértő vezetett, ezáltal részt vett a kutatási feladatokban. Ez magában foglalta az érdekelt felek körének felmérését, kérdőívek kiküldését, interjúk készítését a választott érdekelt felekkel, valamint az adatok elemzését és további információk nyújtását a sakkoktatási programokkal kapcsolatban. A JPCF vállalta a végső jelentés összeállítását, amely összefoglalja a kutatás eredményeit és következtetéseit. Ezáltal biztosítjuk a szakmai és átfogó jellegű kutatás eredményeinek összehangolását és prezentálását a V4 országok számára.

Kutatási eredmények:

Ebben a részben részletesen bemutatjuk és elemezzük a kutatás eredményeit a sakkoktatás aktuális helyzetéről a V4-es országokban. Kitérünk az oktatási módszerekre, erőforrásokra, infrastruktúrára, támogató intézkedésekre és a sakkoktatás eredményességére vonatkozó eredményekre. Az adatok és eredmények alapján javaslatokat teszünk a fejlesztési lehetőségekre és a sakkoktatás javítására.

A V4 országokban végzett részletes felmérés során összesen 2405 intézmény és szervezet válaszolt a kérdésekre, melyek közül 1375 nyilatkozott úgy, hogy van náluk valamilyen formában sakkoktatás. A válaszadók között szerepeltek óvodák, iskolák és sakk klubok/akadémiák. A pontos megoszlás a következőképpen alakult: 394 óvodából 148-ban, 1783 általános iskolából 1033-ban van sakkos foglalkozás. A kérdőívet kitöltő 228 sakk klub/akadémiából 194 szervezet biztosít

lehetőséget a 15 éven aluli gyerekek számára. Ez a sokszínű intézményi és szervezeti részvétel biztosította a felmérés átfogó jellegét, lehetővé téve széleskörű információk begyűjtését a sakk jelenlegi helyzetéről az oktatásban a V4 országokban.

A sakkoktatás jelenlegi helyzetével kapcsolatban általános kérdésekre vártuk a válaszokat a partnereinktől, és kérésünk volt, hogy jelöljék meg azt az állítást, amely rájuk vonatkozatható:

- A sakk az elmúlt öt évben egyre népszerűbbé vált a gyerekek körében.
- A kormány támogatja, hogy a sakk jelentősebb szerepet kapjon az oktatásban.
- A sakk intézményes bevezetésére és elterjesztésére több pénzügyi támogatás áll rendelkezésre, mint az elmúlt öt évben.
- Az elmúlt öt évben nőtt a sakkfoglalkozások száma az óvodákban és az iskolákban.
- Az elmúlt öt évben nőtt a sakkozni tanuló gyerekek száma.
- A sakkoktatók száma az elmúlt öt évben nőtt.
- Jelenleg több online platform támogatja a sakkot az oktatásban, mint az elmúlt öt évben.
- Most több sakk-klub és akadémia van, mint az elmúlt öt évben.
- Most több ifjúsági verseny van, mint az elmúlt öt évben.
- Most több sakkrendezvény/program van, mint az elmúlt öt évben.
- Nincs változás

A partnerek véleménye alapján a következő három megállapítást tehetjük, ami **mind a négy partnerre** vonatkozik:

1. **A sakk az elmúlt öt évben egyre népszerűbbé vált a gyerekek körében:** A partnerekről általánosságban elmondható, hogy az elmúlt öt év során a sakk népszerűsége folyamatosan növekedett a gyerekek körében. A sakk sportjáték iránti érdeklődés emelkedése számos tényezőnek köszönhető, beleértve a sakk jelentőségének felismerését a diákok kognitív fejlődésében és a stratégiai gondolkodásuk fejlesztésében.
2. **Jelenleg több online platform támogatja a sakkot az oktatásban, mint az elmúlt öt évben:** A partnerek egybehangzóan állítják, hogy jelenleg több online platform áll rendelkezésre a sakk támogatására az oktatásban, mint az elmúlt öt évben. Az internet és a digitális technológia fejlődése lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy könnyedén hozzáférjenek online sakkforrásokhoz, tanulhassanak és játszhassanak más játékosokkal

világszerte. Az online sakkplatformok széleskörű interaktív tanulási lehetőségeket kínálnak, amelyek segítik a gyermekek fejlődését és motivációját a sakk iránt.

3. **Most több sakkrendezvény és program van, mint az elmúlt öt évben:** A partnerek megerősítették, hogy jelenleg több sakkrendezvény és program kerül megrendezésre, mint az elmúlt öt évben. Az oktatási intézmények és a sakk közösségek egyaránt aktívabbá váltak az események szervezésében, ami lehetőséget biztosít a diákoknak a versengésre, a tapasztalatcserére és a közösségi kapcsolatok építésére. Az ilyen rendezvények és programok hozzájárulnak a sakk népszerűségének további növekedéséhez és a játék iránti lelkesedés fenntartásához.

A cseh, lengyel és magyar partnerek jelölték meg a következő négy választ. Fontos megjegyezni, hogy a szlovák partner nem érezte ezeket a pontokat jellemzőnek a helyzetükre nézve.

1. **Az elmúlt öt évben nőtt a sakkfoglalkozások száma az óvodákban és az iskolákban:** A saját országaikban az elmúlt öt évben tapasztalták a sakkfoglalkozások számának növekedését az óvodákban és az iskolákban. Az oktatási intézmények felismerték a sakkpedagógia előnyeit és integrálták a sakkot az intézmények mindennapjaiba, vagy a tantervekbe. Ez a pozitív változás lehetővé tette, hogy egyre több gyerek részt vegyen sakkfoglalkozásokon, ahol fejleszthetik képességeiket és stratégiai gondolkodásukat.
2. **Az elmúlt öt évben nőtt a sakkozni tanuló gyerekek száma:** A partnerintézmények tapasztalatai szerint a sakkozni tanuló gyerekek száma folyamatosan nőtt az elmúlt öt évben. Az óvodáktól kezdve egészen az általános iskola végéig egyre több gyerek érdeklődik a sakksport iránt. Ez az érdeklődési növekedés részben a sakk népszerűségének általános emelkedéséből fakad, valamint az oktatási intézmények és szervezetek aktív támogatásából ered.
3. **A sakkoktatók száma az elmúlt öt évben nőtt:** A partnerek arról számoltak be, hogy az elmúlt öt évben növekedett a sakkoktatók száma. Az oktatási intézmények és szakkörök felismerik a sakkoktatók jelentőségét az oktatási folyamatban. Ennek eredményeként több képzést és lehetőséget biztosítottak a sakkoktatásra specializálódott pedagógusok számára. Az új oktatók bevonása segít a sakk oktatási minőségének és hatékonyságának javításában, valamint a diákok személyes fejlődésének támogatásában.
4. **Most több ifjúsági verseny van, mint az elmúlt öt évben:** Ez a három partner azt tapasztalja, hogy jelenleg több ifjúsági sakkverseny kerül megrendezésre, mint az elmúlt öt évben. Ez azt jelzi, hogy az ifjúsági sakkversenyek száma és jelentősége növekszik, ami lehetőséget teremt a tehetséges fiatal sakkozók számára, hogy megmérettessék magukat és fejlődjenek. Az ilyen versenyek ösztönzik a fiatalokat a sakk iránti elkötelezettségben és motivációban, valamint hozzájárulnak a sakk népszerűségének és elterjedésének fokozódásához az ifjúság körében.

A felmérés eredményei szerint a partnerek közül **csak a lengyel és a magyar részről** érzékelik a támogatást az országukban:

1. **A kormány támogatja, hogy a sakk jelentősebb szerepet kapjon az oktatásban:** A lengyel és a magyar partnerek szerint a kormányok több támogatást nyújtanak ahhoz, hogy a sakk jelentősebb szerepet kapjon az oktatási rendszerekben. Ez a támogatás a kormányzati politikák részeként megnyilvánulhat a sakkpedagógia előnyeinek elismerésében és az oktatási intézményekben történő integrációjában. A kormányzati támogatás pozitív hatással lehet a sakk fejlődésére és népszerűségére az oktatási rendszerekben.

2. **A sakk intézményes bevezetésére és elterjesztésére több pénzügyi támogatás áll rendelkezésre, mint az elmúlt öt évben:** A lengyel és a magyar partnerek tapasztalatai alapján a sakk intézményes bevezetését és elterjesztését több pénzügyi támogatás kíséri, mint az elmúlt öt évben. Ez azt jelenti, hogy a kormányok pénzügyi forrásokat biztosítanak a sakk oktatásának és fejlesztésének előmozdítására. A nagyobb pénzügyi támogatás lehetővé teszi az oktatási intézmények és szervezetek számára, hogy több erőforrást fordítsanak sakkprogramokra, képzésekre és eszközbeszerzésekre.

A **lengyel partner adatai alapján** az is kiderül, hogy az elmúlt öt évben növekedett a sakk-klubok és akadémiák száma Lengyelországban. Ez további pozitív jelzés arra vonatkozóan, hogy a sakk jelentősége és népszerűsége fokozódik az oktatási rendszerekben. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a többi V4 országban (Csehország, Szlovákia és Magyarország) a partnerek egyetértettek abban, hogy voltak pozitív irányú elmozdulások a sakk oktatásában, bár ezeknek a változásoknak az intenzitása és mértéke eltérhetett országonként. Ez azt jelenti, hogy az egyes országokban változó mértékben történtek fejlődések a sakk oktatási területén az elmúlt öt évben.

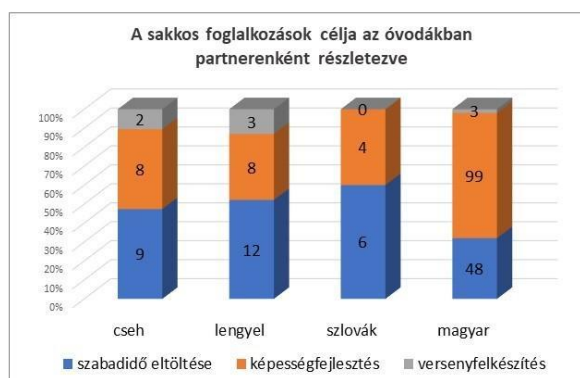
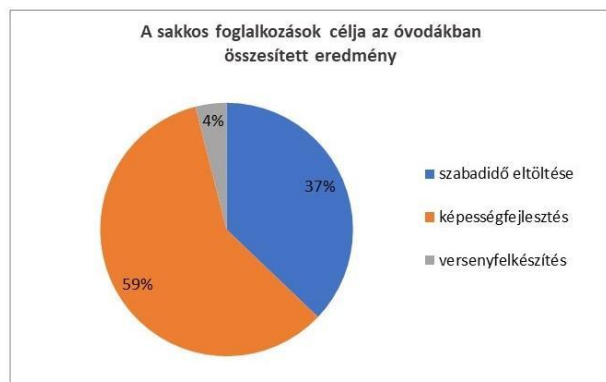
Részletes eredmények:

Az eredményekben látható markáns magyar részvétel oka az, hogy a Polgár Judit Módszer óvodásoknak szóló "Sakkjátszótér Képességfejlesztő" és az iskolák alsó évfolyamainak szóló "Sakkpalota Képességfejlesztő" és "SakkTesi Mozgásfejlesztő" programjai révén az elmúlt 10 évben a JPCF szoros kapcsolatot tartott az intézményekkel. Ezek a programok lehetővé tették a magyar intézmények számára, hogy aktív módon részt vegyenek a sakkoktatásban, ami jelentősen befolyásolta az eredményeket és az oktatási intézményekben folyó sakktevékenységek számát.

Óvodák:

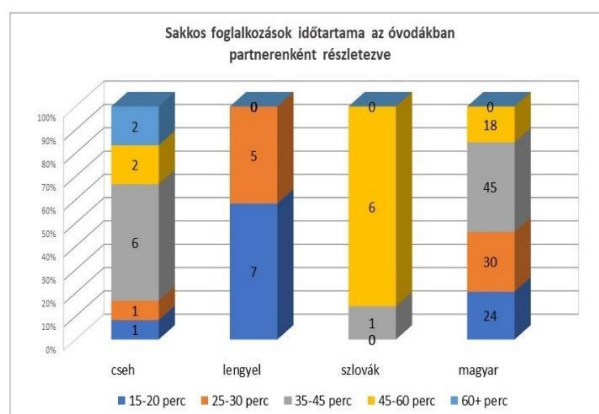
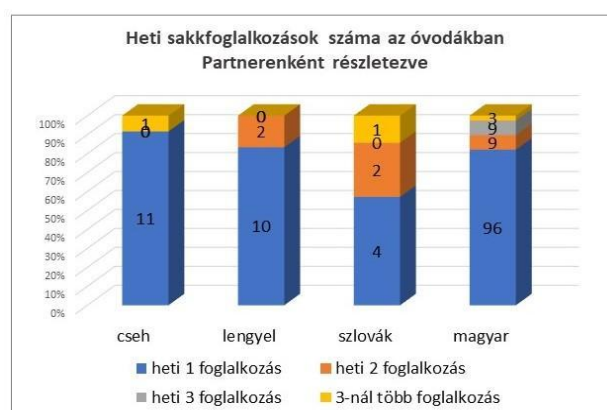
A kutatás során 394 óvodából érkezett válasz, melyekből 7 szlovák, 12 cseh, 12 lengyel és 117 magyar, azaz összesen 148 óvodában tartanak sakkos foglalkozásokat. Az általuk küldött adatok alapján, az érintett intézményekben kb. 1745 gyermek érintett a sakkoktatásban. A partnerek egyöntetű válaszai alapján hivatalos programok egyik országban sincsenek, melyek az óvodákra nézve ajánlott lenne. Magyar részről viszont egyre több óvoda vezeti be a "Sakkjátszótér Képességfejlesztő" programot, vagy más sakk módszertani füzetek alapján dolgoznak.

Az alábbi két grafikonon azt mutatjuk be, hogy az óvodákban mi a célja a sakk oktatásnak:

Ebben a korosztályban a sakkos foglalkozások fő célja az egyéni képességek fejlesztése és a szabadidő hasznos eltöltése. A versenyfelkészítés ebben az időszakban még kevésbé hangsúlyos. A sakk oktatásával az óvodások kognitív, logikai és stratégiai gondolkodása fejlődhet, valamint támogatja a koncentrációt és a problémamegoldó képességeket. Az ilyen foglalkozások célja, hogy a gyerekek számára élvezetes és interaktív módon vezessék be a sakk világába, miközben fejlesztik a kritikus gondolkodást és a társas készségeket. A versenyek és versenyfelkészítés jelentősége általában később, az iskolai években növekszik.

A következő grafikonokon a heti sakkos foglalkozások száma és ezen alkalmak időtartama látható:

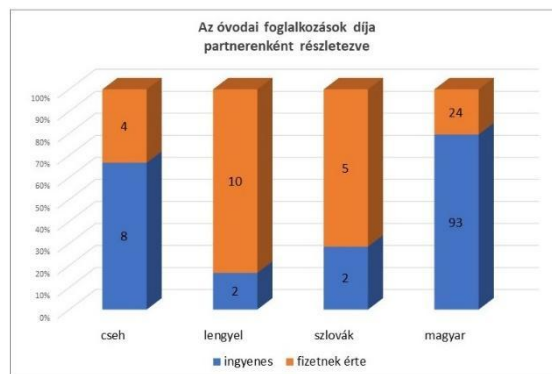

Ezekből az adatokból látható, hogy többségében a heti 1 foglalkozást preferálják az óvodák, a heti 2-3, vagy ennél is több foglalkozás nem jellemző, de azért előfordul. A foglalkozások időtartama azonban óvodánként és országoként eltérő. 25-30 perces foglalkozások jellemzően a lengyeleknél, 35-45 perces foglalkozásokat a cseh és magyar partnerek, a 45-60 perces foglalkozásokat a szlovákok alkalmazzák.

A felmérés során arra is kíváncsiak voltunk, hogy van-e óvodapedagógusoknak szóló képzés a partnereknél. Csak a szlovák partner nyilatkozott úgy, hogy a pedagógusoknak nincs lehetőségük sakkos témájú képzésekre elvégzésére, a többi országban van erre lehetőség. A szóban forgó képzések a lengyeleknél helyi tanfolyamok, a magyar partnernél a Sakkjátásztér Képességfejlesztő Program különböző szintű (10/30 órás) képzései.

A sakkos foglalkozásokat ennél a korosztálynál jellemzően óvodapedagógusok tartják, illetve vannak olyan óvodák, ahol sakkoktatók. Nagyon kevés óvodában alkalmaznak felméréseket a sakk fejlesztő hatásaira vonatkozóan. Ahol alkalmaznak, ott kizárólag a megfigyelés és a játékos cselekedtetés módszerét preferálják.

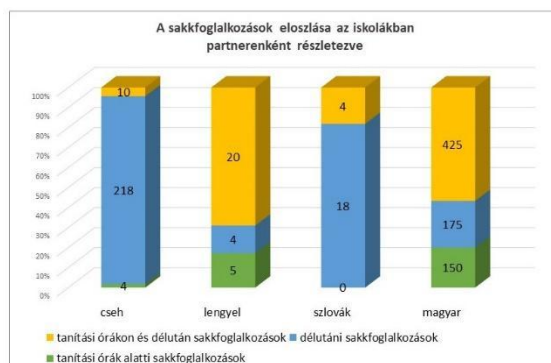
A kutatásban arra is választ vártunk, hogy a szülőknek fizetniük kell-e az óvodákban folyó sakkos foglalkozásokért.

Az ingyenes vagy fizetős sakkos foglalkozások elérhetősége országonként és intézményenként változhat. Az ingyenesség vagy a díjfizetési gyakorlat befolyásolhatja a szülők és a gyerekek részvételi hajlandóságát, valamint az óvodákban történő sakk oktatás terjedését. A lengyel és szlovák partnereknél jellemzően fizetősök ezek a foglalkozások. Csehországban és Magyarországon viszont többnyire ingyenesen elérhetőek ezek a foglalkozások, azaz a gyerekek szüleinek nem kell anyagi terhet vállalniuk a részvételért. Azonban érdemes megjegyezni, hogy még ezeken a területeken is előfordulhatnak fizetős szolgáltatások, amelyek magasabb szintű képzést, speciális programokat vagy további szolgáltatásokat kínálnak, és ezekért díjat kell fizetni.

Iskolák:

A négy országból összesen 1783 válasz érkezett az általános iskolák részéről. A válaszadók közül 1033 iskolában (22 szlovák, 29 lengyel, 232 cseh és 750 magyar) tartanak valamilyen formában sakkos foglalkozásokat. Az általuk küldött adatok alapján, az érintett intézményekben kb. 34680 gyermek érintett a sakkoktatásban. Vannak iskolák, ahol a délelőtti munkarendbe be tudják építeni a sakkos foglalkozásokat, van, ahol csak délután szakkör, tehetséggondozó foglalkozásokon tudják megoldani a gyerekek foglalkoztatását. Több olyan iskola van, ahol mindkét forma (délelőtt és délután) megvalósul.

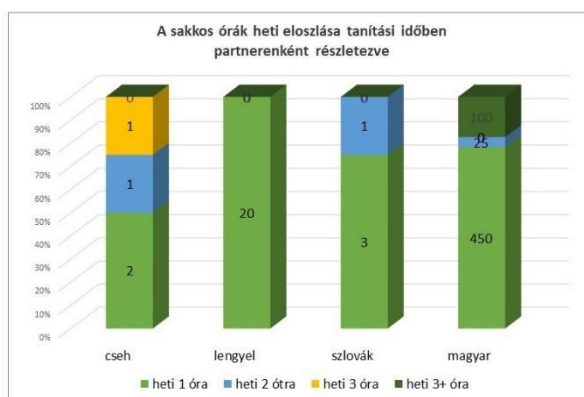
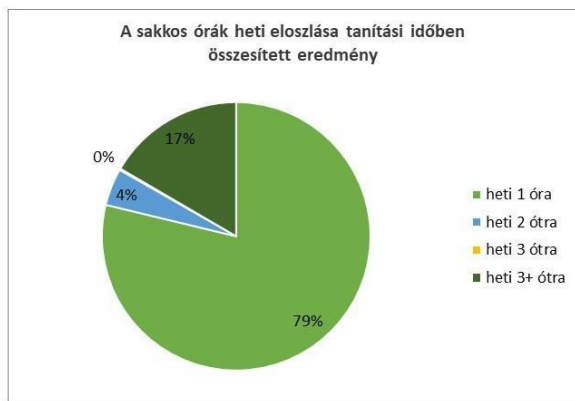
A cseh és szlovák partner országának iskolái főleg délutáni munkarendbe építik be ezeket a foglalkozásokat. A lengyel és magyar résztvevők pedig vegyesen, a délelőtti és a délutáni órákban is tartanak. A magyarországi iskolák többségében a sakk eszköz és szabályrendszerét felhasználva,

tantárgyi integrációban építik be a gyerekek mindennapjaiba ott, ahol nem tudnak külön órakeretet biztosítani a sakkos foglalkozásoknak.

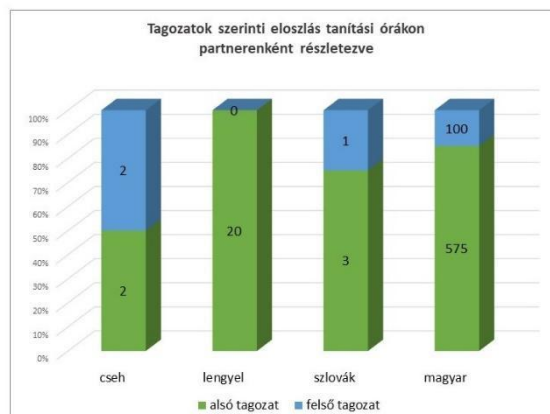
Az általános iskolákban minden partner jelezte, hogy az országukban alkalmaznak sakkoktatási programot. A csehek a www.my-chess.com oldalt, valamint a LearningChess.net-et használják. Ez a hivatalos oldal, amelyet a "Sakk az iskolákban" projektben részt vevő cseh iskolák számára biztosítanak ingyenesen. Sakk-klubok számára is ingyenes licenceket biztosítanak. A lengyelek a Chessgrow.com program, "Sakk az iskolában", a szlovákok a Figúrkovala Školička - special chess programme: <https://www.martinus.sk/?ulitem=122667>, a magyarok a Nemzeti Alaptantervhez kapcsolódóan kerettantervként alkalmazható, „Képességfejlesztő sakk (a sakk, mint oktatási eszköz)” címmel az általános iskola 1-4. évfolyama számára. Az intézmények választható tantárgyként építhetik be helyi tantervükbe. Ezen kívül a nemzeti alaptantervben választhatják a „Sakk-logika” kerettantervet is. A négy országban a beérkezett adatok alapján 447 iskolában alkalmaznak konkrét sakkprogramot/módszert.

Azoknál az intézményeknél, ahol a **délelőtti munkarendben** van lehetőség a sakkos órák megtartására, a következőképpen alakulnak a heti órák száma.

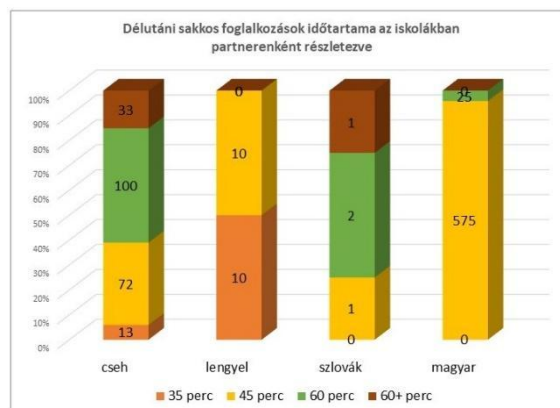
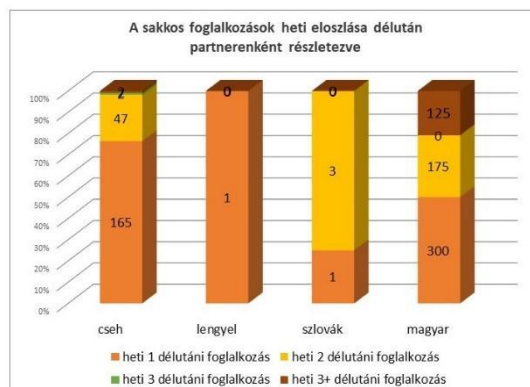
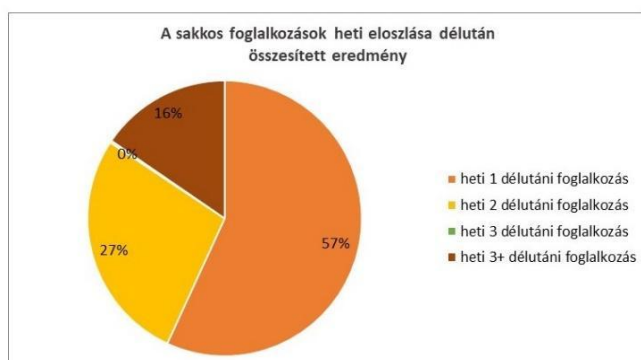
A legtöbb intézményben heti 1 órára van lehetőség az összes partner esetében. Érdekes adat, hogy Magyarországon több iskolában is jelezték, hogy a heti 3 óránál többre van lehetőségük. Biztosak vagyunk benne -ismerve a NAT által nyújtott lehetőségeket-, hogy ebben az esetben tantárgyi integrációról van szó. A tanítási órák 1-1 szlovák és cseh iskola kivételével 35 percesek.

Megvizsgáltuk, hogy ezek a sakkos foglalkozások az általános iskolákon belül mely korosztályt érinti a leginkább.

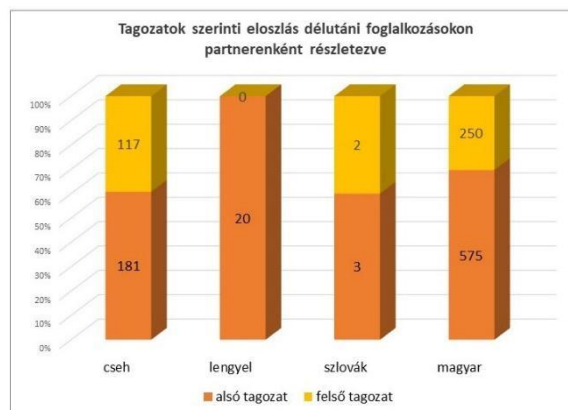
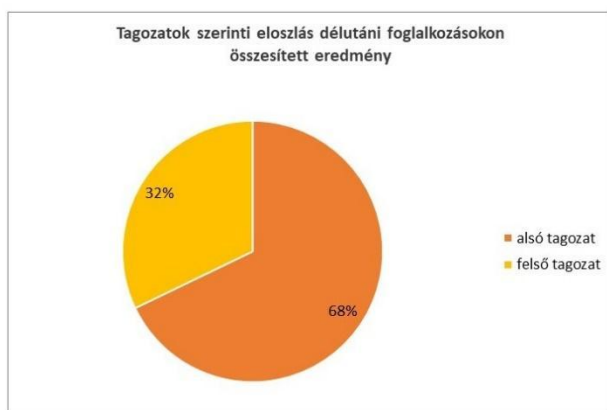
A csehek által küldött adatok alapján egyformán érinti az alsós és felsős gyerekeket a sakkoktatás. A többi országban inkább az alsó tagozatos gyerekek az érintettek.

A délutáni munkarendbe beépített foglalkozásoknál már színesebb a kép a heti óraszámokat illetően. Túlnyomórészt itt is heti 1 foglalkozást tartanak az iskolák, de a heti 2 és a 3-nál több sakkos foglalkozás sem ritka. A kutatásban résztvevő iskolákból összességében kb. 12 325 gyermek vesz részt a délutáni foglalkozásokon.

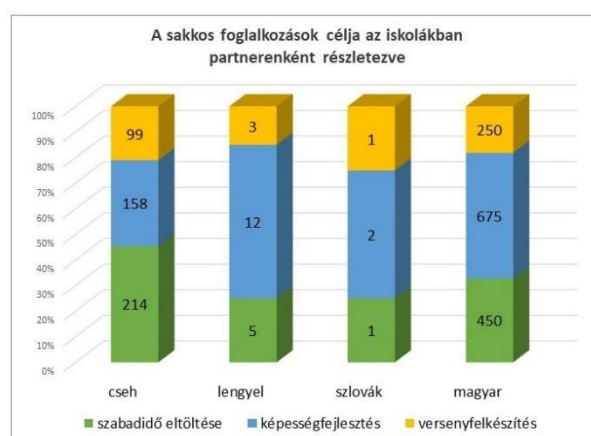
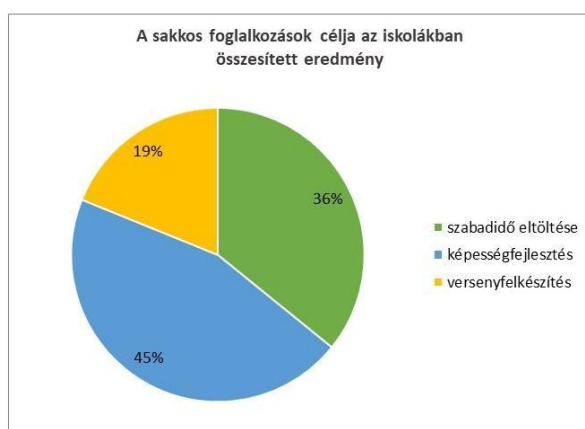

Ahogy a délutáni foglalkozások száma, úgy azok időtartama is, ugyan nem szignifikáns módon, de változott. A 45 perces foglalkozások mellett megjelentek a 60 perces és elvétve a 35 perces és a 60 percnél tovább tartók is.

A tagozatok szerinti felosztásban is történt elmozdulás. A délutáni munkarendben több lehetőségük van a felsős tanulóknak részt venni a sakk-szakkörökön és tehetséggondozáson.

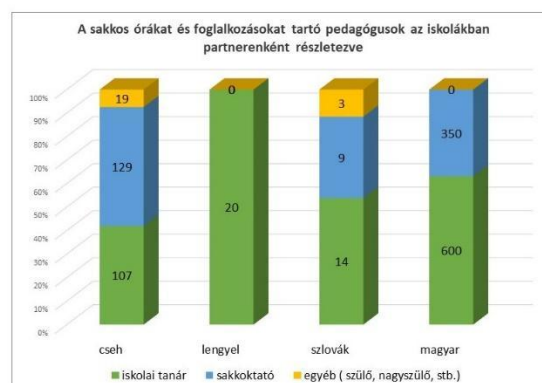
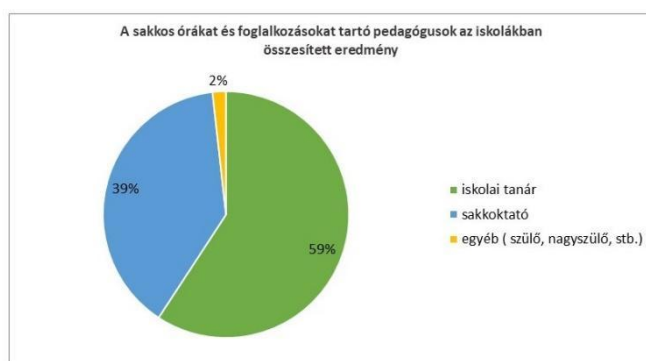

A sakkos foglalkozások tartásának célja is változott, ezt mutatja a következő grafikon.

Az iskolás korosztálynál is elsődleges a képességfejlesztés és a szabadidő hasznos eltöltése, de a kutatásban részt vevő intézmények egyötödében már megjelent a versenyfelkészítés is.

Az általános iskolák tekintetében pontosabb kimutatással rendelkezünk arra vonatkozóan, hogy kik tartják a sakkos órákat, délutáni foglalkozásokat.

A bevont intézmények esetében az iskolákban dolgozó pedagógusok és képzett sakkoktatók tartanak órákat. Elvértve előfordul, hogy szülő, nagyszülő tartja a foglalkozásokat, de ezen

alkalmak száma elenyésző. Sakkoktatással kapcsolatos képzésen ezekből az intézményekből összesen 1818 pedagógus vett részt.

A cseheknél alkalmazott képzések:

- Képzés - T4 (a CsSSz hivatalos tanfolyama, jelenléti vagy online), T2, T3,
- Képzés tanároknak - Tomas Bata Egyetem (projekt az esélyegyenlőségért az oktatásban).
- A sakk tanításának módszertana - a Libereci Műszaki Egyetem tanfolyama.

A lengyel partner országában alkalmazott képzés:

- helyi szövetség oklevele / chessgrow.com

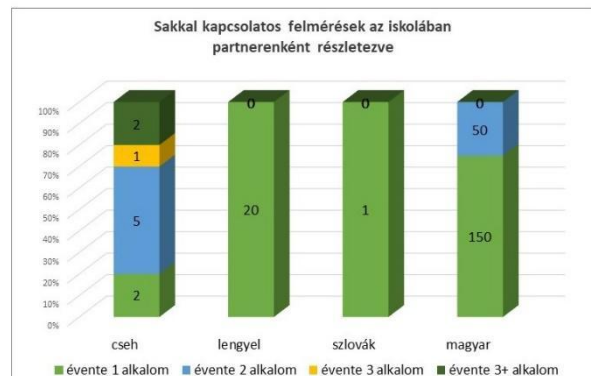
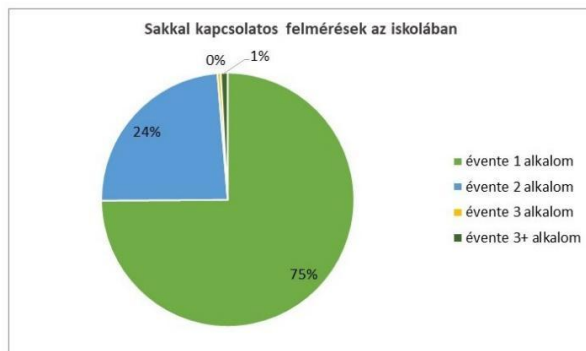
A szlovák partner által leírt képzés:

- N/A

A magyar a:)partner által felsorolt képzések:

- A Polgár Judit Módszer akkreditált képzéseit végezték el a legtöbben.
- Van, aki sakkpedagógusként végzett a Széchenyi Egyetem Apáczai Karán,
- a Megyei Sakkszövetség által szervezett képzésen vett részt vagy
- a Testnevelési Egyetem OKJ-s képzésén.

Az iskolákban gyakran mérik a sakk hatásait a gyerekekre nézve. A sakk oktatása a tanulási folyamatban számos előnnyel járhat, és ezeket az előnyöket tudományosan is igyekeznek mérni és értékelni.

Az iskolai sakkoktatás hatásainak mérése fontos feladat, amely lehetővé teszi az oktatási rendszerek számára, hogy megbizonyosodjanak a sakk oktatásának előnyeiről és hatékonyságáról. A kutatások eredményei alapján továbbfejleszthetik a sakk oktatásának módszereit, integrálhatják azt a tantervekbe, és támogathatják a sakk oktatásának további terjedését az iskolákban. Általában évente 1 mérésre van lehetőségük az intézményeknek, de az iskolák egynegyedében van lehetőség a tanéven belüli kétszeri mérésre.

Alkalmazott módszerek:

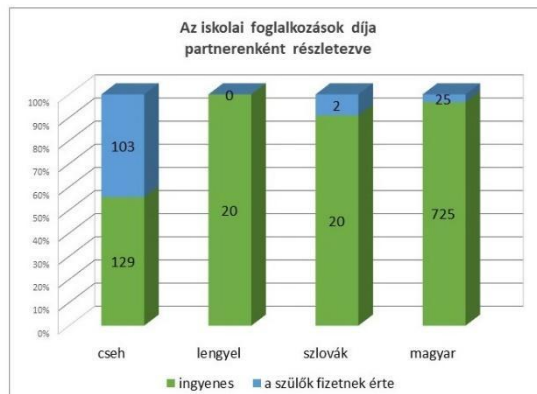
Szlovák partner: 1 kérdőív

Cseh partner: Visszajelzés kérdőív; Interjú a tanulókkal vagy szülőkkel; Versenyek eredményei; A játszmák megfigyelése és elemzése

Lengyel partner: chessgrow.com

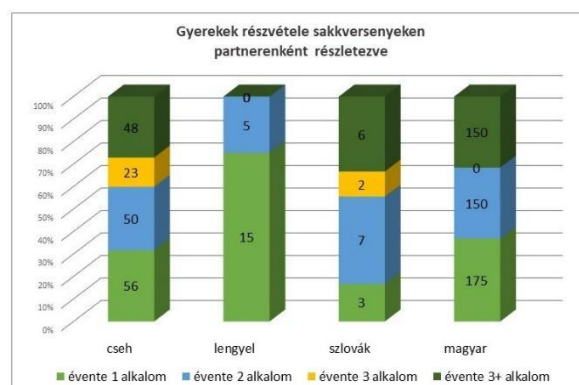
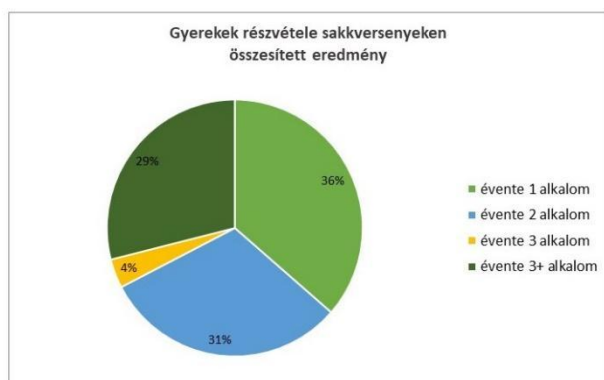
Magyar partner: Gyarmathy Éva-féle Kognitív Profil Teszt; DIFFER mérés

Az iskolai sakkos tevékenységek esetében is megvizsgáltuk, ró-e anyagi terhet a szülőkre.

Nagy örömünkre szolgál, hogy nagyon kevés százalékban kell a szülőknek fizetniük azért, hogy a gyerekeik részt vehessenek a sakkoktatásban. Az ingyenes vagy alacsony költségű sakkprogramok lehetővé teszik, hogy minél több gyerek hozzáférjen a sakk oktatásához, függetlenül a családi vagy anyagi háttértől.

Korábban említettük, hogy az általános iskolai korosztálynál már megjelenik a versenyzés, versenyeztetés igénye.

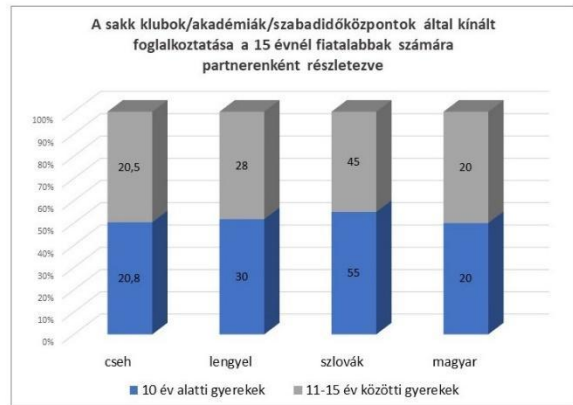

Az általános iskolai korosztályban gyakran szerveznek sakkversenyeket a diákok számára. Ezek a versenyek lehetnek iskolai szintűek, ahol az iskola saját diákjai között zajlanak, valamint regionális vagy országos szintűek, ahol több iskola diákjai vesznek részt. Fontos, hogy a sakkversenyek és versenyeztetések ne csak a tehetséges diákok számára legyenek elérhetőek, hanem lehetőséget kell adni minden diáknak részvételre. Ez elősegíti a sakk népszerűsítését és az esélyegyenlőséget a játékban.

Sakk klubok/akadémiák/szabadidőközpontok:

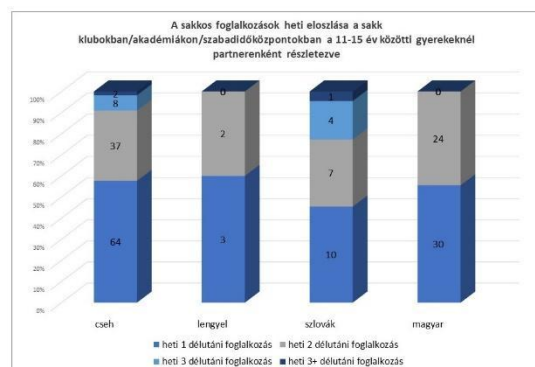
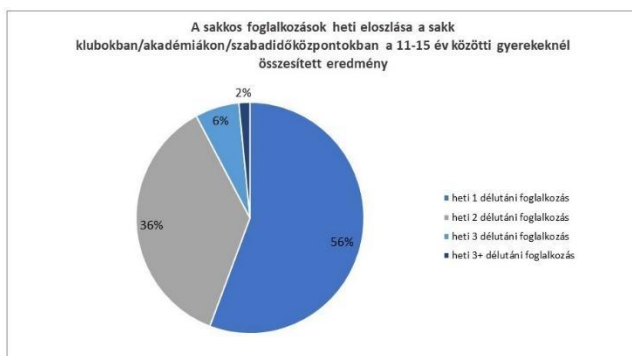
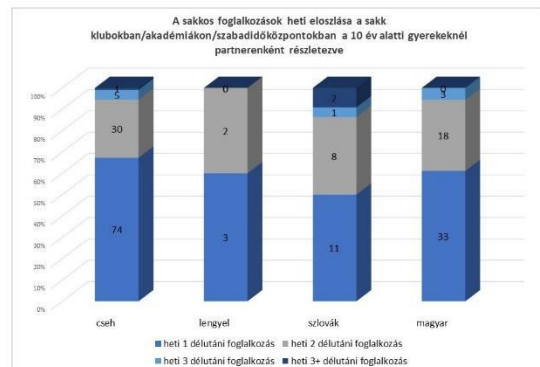
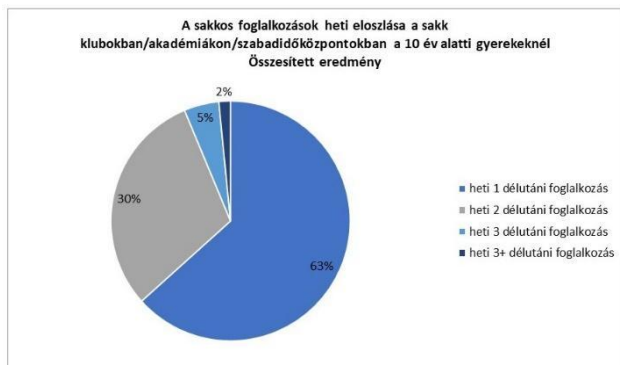
A 228 válaszadó szervezetből 5 lengyel, 22 szlovák, 113 cseh és 54 magyar sakk klub/akadémia/szabadidőközpont, összesen 194-en nyilatkoztak úgy, hogy van náluk 15 évnél fiatalabb gyerekeknek tartott foglalkozás. Az általuk küldött adatok alapján, az érintett szervezetekben közel 7000 gyermeket foglalkoztatnak.

A kutatás során külön vizsgáltuk a 10 év alatti gyermekeket és a 11-15 év közötti fiatalokat foglalkoztató sakk klubok/akadémiák/szabadidőközpontok számát.

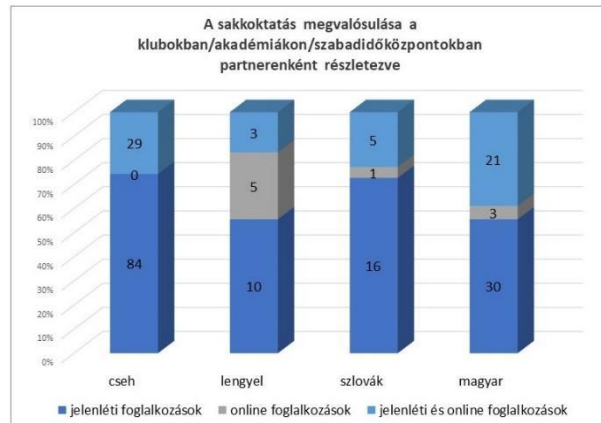
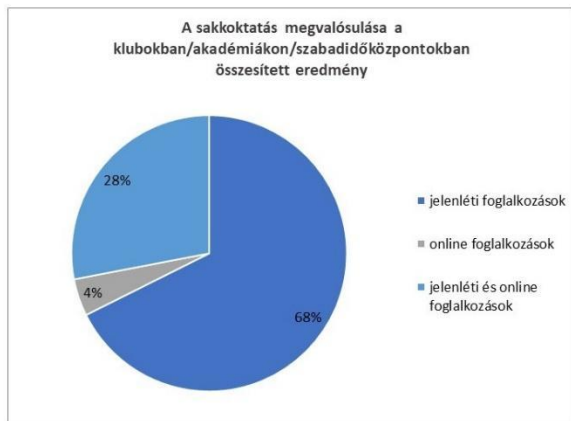
Az érintett szervezetektől azt kértük, hogy a hozzájuk járó összes sakkozóhoz képest állapítsák meg százalékosan a 10 év alatti és a 11-15 év közötti fiatalok arányát. A grafikonokon egyértelműen látszik, hogy a két korosztály képviselői közel azonos létszámban fordulnak elő a sakk klubokban/akadémiákon/szabadidőközpontokban.

Az óvodákhoz és az iskolákhoz hasonlóan itt is megvizsgáltuk, hogy heti rendszerességgel hány foglalkozást tudnak nyújtani a 10 év alatti és a 11-15 év közötti korosztálynak.

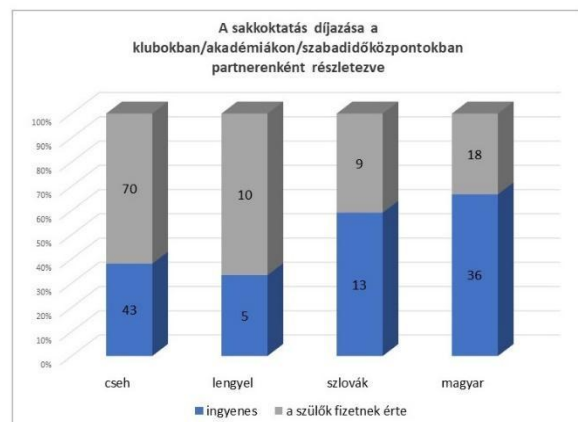
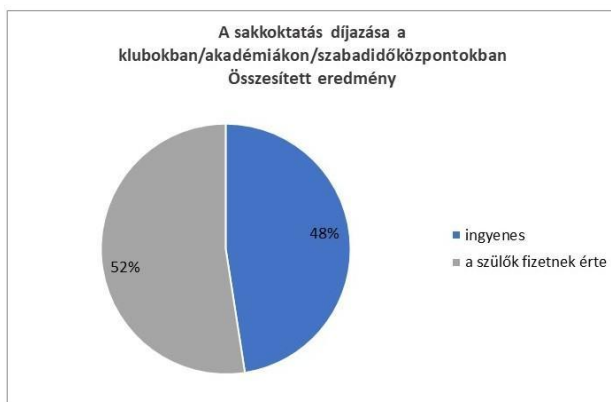
Látható, hogy ahogy idősdnek a gyerekek, ha nem is mérvadóan, de több lehetőségük van egy héten sakkozni.

Régóta tudjuk, hogy a sakkot lehet online platformon is játszani. Vizsgálódásunk arra is kiterjedt, hogy a sakk klubok/akadémiák/szabadidőközpontok hogyan oldják meg a gyerekek oktatását.

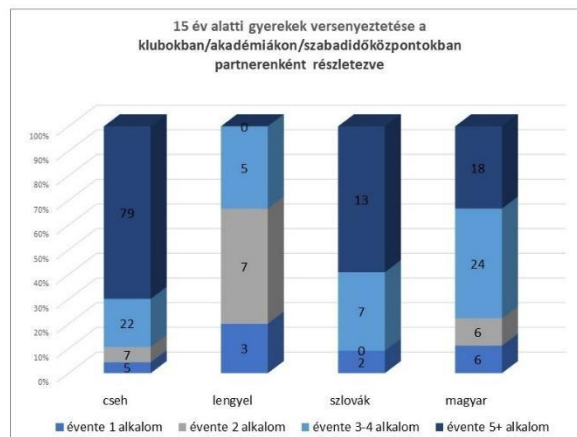
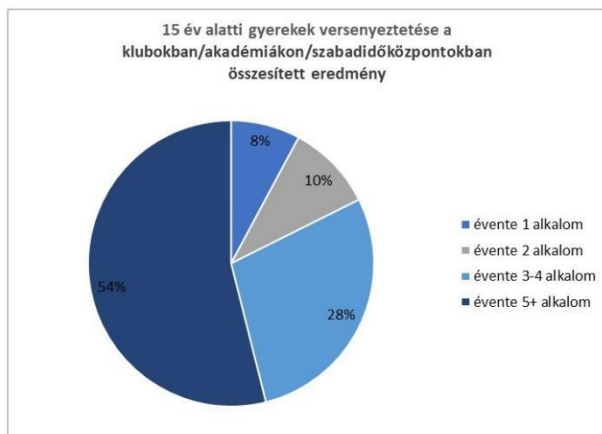
A sakk klubok, akadémiák és szabadidőközpontok általában a jelenléti oktatást részesítik előnyben az általános iskolás korosztályban. A személyes jelenlét lehetőséget ad az oktatóknak és a diákoknak közvetlen interakcióra, valamint a tanulás és a fejlődés személyes felügyeletére. Az online oktatás azonban egyre inkább teret hódít a sakk oktatásában is. A technológia fejlődése lehetővé teszi az online oktatás széles körű alkalmazását, és a sakk területén is megjelennek olyan szervezetek, amelyek vegyesen alkalmazzák a jelenléti és az online oktatást. Ez lehetőséget nyújt a rugalmasabb oktatási formákra, és megkönnyíti a távoli diákok részvételét.

Ezeknél a szervezeteknél is kíváncsiak voltunk arra, hogy mennyire terheli meg a szülőket anyagilag, hogy gyermekük sakkozni jár.

A sakk klubok, akadémiák és szabadidőközpontok esetében érezhetően megnőtt a szülők anyagi hozzájárulása, a szervezetek több, mint a felében fizetni kell a sakkoktatásért. Az anyagi hozzájárulás gyakori lehetőség arra, hogy ezek a szervezetek folytathassák és fejlesszék a sakk oktatását. Az ilyen típusú fizetés általában az oktatás minőségét és a szolgáltatások kínálatát tükrözi, és hozzájárul a szervezet fenntartásához és fejlesztéséhez. Ugyanakkor fontos, hogy a szervezetek megfelelő rugalmasságot és lehetőségeket biztosítsanak a diákoknak és családjaiknak, hogy mindenki számára elérhető legyen a sakk oktatása, függetlenül az anyagi helyzetüktől.

Ezek a szervezetek évente több alkalommal is lehetőséget kínálnak a gyerekeknek, hogy eljussanak a sakkversenyekre.

Örömteli tény, hogy a sakk klubok, akadémiák és szabadidőközpontok évente több alkalommal is lehetőséget kínálnak a gyerekeknek, hogy részt vegyenek sakkversenyeken. Csehországban és Szlovákiában több, mint 5 alkalommal is lehetőségük van a gyerekeknek a megmérettetésre. Magyarországon a versenyek sokszínűsége és a gyerekek felkészültségi szintje miatt változó, hogy hány versenyen vesznek részt, míg Lengyelországban maximum évente 4 verseny preferált. A versenyeken való részvétel rendkívül fontos a diákok számára, mivel lehetővé teszi számukra, hogy alkalmazhassák és tesztelhesék a sakkban szerzett tudásukat, valamint fejleszthessék a versenyzői képességeiket. A partnerek adatai alapján évente kb. 1060 10 év alatti és kb. 1270 11-15 év közötti gyermek vesz részt a versenyeken.

A kvantitatív adatok gyűjtésén kívül több kérdésben kikértük partnereink véleményét:

- Milyen hatással lehet a sakkoktatás és -fejlesztés az általános életminőségre és a társadalomra?
- Vannak-e tervek és lehetőségek a sakk szélesebb körű bevezetésére az oktatásban az Önök országában? Ha igen, melyek ezek?
- Van-e esély arra, hogy a sakk bekerüljön a nemzeti iskolai tantervbe, és ha nincs, mi az akadálya?
- Milyen fejlesztéseket javasol / üdvözlne a sakkozás oktatásában, hogy motiválóbba és kihívást jelentőbbé tegye a gyerekek számára?
- Milyen pénzügyi forrásokra lenne szükség ahhoz, hogy a sakk szélesebb körben elérhetővé váljon az oktatásban?
- Egyéb észrevétel, kérdés, javaslat.

A sakkoktatás és -fejlesztés számos pozitív hatással lehet az általános életminőségre és a társadalomra, ezek közül néhányat emelnénk ki a partnerek véleményeit összegezve:

Kognitív fejlődés: A sakkjáték komplex gondolkodást, stratégiai tervezést, problémamegoldást és logikai következtetéseket igényel. A rendszeres sakkgyakorlás segíthet a kognitív képességek, például a koncentráció, a memória és a kreatív gondolkodás fejlesztésében.

Döntéshozatali képesség: A sakkban gyakran kell gyorsan és helyesen döntéseket hozni a legjobb lépések megtalálása érdekében. Ez a készség általános életünkben is alkalmazható, segítve minket abban, hogy hatékonyabban és tudatosabban döntsünk különböző területeken.

Problémamegoldás és tervezés: A sakkjáték a problémamegoldó készségek fejlesztésére ösztönöz. Az egyénnek meg kell terveznie a játék stratégiáját, előre kell látnia az ellenfél lépéseit és reagálnia kell az adott helyzetekre. Ezek a képességek általánosan alkalmazhatók az életben is, segítve a hatékony problémamegoldást és tervezést.

Koncentráció és türelem: A sakkjátékhoz hosszabb távú koncentráció és türelem szükséges. A játékosnak figyelnie kell az ellenfél lépéseire, előre kell látnia a lehetséges következményeket, és taktikusan kell játszania. Ez a fókuszálás és türelem általános életünkben is segíthet abban, hogy hatékonyabban kezeljük a kihívásokat és az időbeli nyomást.

Szociális interakció és csapatmunka: A sakkcsapatok és versenyek lehetőséget adnak a gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt a társas kapcsolatok kiépítésére és a közösségbe való integrálódásra. A sakkjáték lehetőséget teremt a csapatmunkára és az együttműködésre, amikor csapatban játszanak vagy elemzik a partikat. Ez erősíti a kommunikációs készségeket és támogatja a pozitív szociális interakciókat.

Karrierlehetőségek és versenyképesség: A sakkjáték versenyszerűen is űzhető és számos karrierlehetőséget kínálhat a játékosoknak, például a sakkedző, sakkszerző, sakkíró vagy a szervezési területen. A sakk segíti a versenyképesség fejlesztését és az eredményorientált gondolkodást, amelyek hasznosak lehetnek más területeken is.

Stresszkezelés: A sakk játéka stresszoldó hatással lehet az emberek számára. A játék fókuszált és elmerült állapotban tartja a játékost, ami segít csökkenteni a stresszt és a szorongást. A sakkban való elmélyülés lehetőséget ad az embereknek, hogy kikapcsolódjanak, és időt töltsenek el egy olyan tevékenységgel, amely kihívást jelent, de élvezetes is.

A szülők oldaláról: A szülők körében a sakkot gyakran tekintik olyan eszköznek, amely segít a logikus gondolkodás fejlesztésében a gyerekeiknél. A sakkjáték komplexitása és stratégiai jellege arra ösztönzi a gyerekeket, hogy logikus és kritikus gondolkodással megközelítsék a felmerülő problémákat. A szülők számára ezért fontos, hogy a gyermekeik már fiatal koruktól kezdve részt vegyenek a sakkjátékban, mert úgy vélik, hogy ez segíti a kognitív képességek fejlődését és hozzájárul a sikeres tanuláshoz.

Generációs kapcsolati lehetőség: A sakk általános elterjedtsége és népszerűsége révén a generációk közötti interakciókra és kapcsolatokra épülő közösségek alakultak ki. Sakk klubok, rendezvények és versenyek keretében a generációk összegyűlhetnek, találkozhatnak és játszhatnak egymással. Ez a fajta intergenerációs kölcsönhatás erősíti a kapcsolatokat, összekapcsolja a különböző életkorú embereket és elősegíti a tudásmegosztást. Az idősebb generációk számára a sakk egy olyan tevékenység, amelyen keresztül megtapasztalhatják az elméjük frissességét és fejleszthetik kognitív képességeiket. Ezáltal lehetőségük nyílik a szellemi aktivitás fenntartására és a szellemi kihívásokkal való foglalkozásra.

Ezek az előnyök azt mutatják, hogy a sakkoktatás és -fejlesztés hosszú távú hatással lehet az egyénre és a társadalomra. Segít fejleszteni a kognitív képességeket, a problémamegoldó és döntéshozatali készségeket, valamint elősegíti a pozitív szociális interakciókat és a versenyképességet.

Tervek és lehetőségek a sakk szélesebb körű bevezetésére:

Cseh partner válasza: Hazánkban 2013 óta működik a Sakk az iskolákban projekt, amelynek célja az iskolán kívüli sakkfoglalkozások támogatása, illetve érdeklődés esetén a sakkoktatás támogatása a normál osztályokban (kisebb anyagi támogatással). Az iskolák tankönyveket, módszertani könyveket, ingyenes hozzáférést kapnak a Learningchesshez, egy online versenyhez (sakk rejtvények és feladatok megoldása a My-Chess tanulási portálon). Az iskolák a Cseh Sakkszövetségtől is kölcsönözhetnek sakkanyagokat. Minden évben megrendezzük az országos versenyt, az iskolai csapatok bajnokságát (iskolai, kerületi, regionális és döntő szint). Ha valamelyik iskola szeretné bevezetni a sakkot az iskolai tantervbe, konzultációkat és előkészített dokumentumokat kínálunk. A Sakk az iskolákban projektben részt vevő tanárok számára ingyenes online T4 oktatói képzést kínálunk. Az egyetemek hallgatói (leendő tanárok) is ingyenesen hozzáférhetnek ehhez a T4 online tanfolyamhoz. A projekt célja, hogy a következő években is ilyen támogatást nyújtson, hogy az iskolák számára a lehető legkönnyebb legyen a sakk bevezetése.

Lengyel partner válasza: a sakkot az oktatásban egyre több lengyel városban fogják bevezetni. Városunk, Katowice szempontjából 2023 szeptemberétől 25 iskolában lesz "sakk az iskolában" osztály. A projektet az ENSZ és a városi hatóságok támogatják. Ami nagyon fontos, hogy egy professzionális sakkplatformot fogunk használni lengyel nyelven.

A sakk az iskolákban projekt keretében rendezvényeket szerveznek a gyerekeknek. Az új szezonra két nagy eseményt tervezünk. Egy rendezvényt ~1500 gyerek számára iskolákból és óvodákból Katowicében és egy rendezvényt ~700 gyerek számára Varsóban.

Szlovák partner válasza: A múltban (12 évvel ezelőtt) szorosabb volt az együttműködés az Oktatási Minisztériummal, és ennek eredményeképpen szorosabb volt az együttműködés az iskolákkal.

A tényleges helyzet ezen a területen meglehetősen bonyolult. Az elmúlt 12 hónapban háromszor változott a kormány, és 2023. szeptember 30-án választások lesznek. Minden korábbi kapcsolat többé-kevésbé "halott". Az iskolai sakkozás az elmúlt 5 évben a Szlovák Sakkszövetségnek sem volt prioritása.

Magyar partner válasza: A sakk az egyik valaha volt leghatékonyabb képességfejlesztő eszköz, amelynek segítségével a gyerekeket az óvodáskor végén, iskolás kor elején be lehet vezetni a tudatos ismeretelsajátítás világába. A Polgár Judit Módszer célja a sakk alapú oktatás mélyebb integrálása a magyar köznevelés rendszerében a tantárgyi integrálások és a tantárgyközi kapcsolatok révén. A képességfejlesztő sakk haszna az oktatásban elsősorban abban rejlik, hogy előmozdítja a különböző tantárgyak elsajátítását, ezen felül pedig a sikeres személyiség és életút kialakítását is eredményesen támogatja, vagyis egészében a jövőre készít elő.

A Sakkpalota Képességfejlesztő Programhoz kapcsolódó "Képességfejlesztő sakk", mint választható tantárgy már 2013 óta rendelkezésre áll az iskoláknak. Nagyon sok esetben az intézményeknek nincs lehetőségük önálló tantárgyként alkalmazni, ezért széles körben a módszer integrálhatóságát hangsúlyozzuk a tantárgyi órákon.

A 1799/2021. (XI.16.) Korm. határozat alapján, a Belügyminisztérium által kiadott támogatásnak köszönhetően a 2022-es tanévben képzéseinken összesen 1188 pedagógust készítettünk fel a Módszer oktatására. a támogatás a 2024-ben megvalósuló Sakkolimpia lebonyolításáig szól, amelynek lényege a köznevelési rendszerben résztvevő tanulók logikai, gondolkodási és matematikai készségeinek, képességeinek fejlesztése.

Elképzelésünk és vízióink szerint a Polgár Judit Módszer a magyar nemzeti köznevelés állandó részeként funkcionálna, melyet más országok számára is át tudnánk adni, mint kifejezetten hazai fejlesztésű oktatási módszert. Éppen ezért szeretnénk, hogy az együttműködés továbbvitele során

egy komplex szemléletű, hosszabb távú közös fejlesztés valósulhasson meg a sakk módszertani hálózatépítés, a V4 országainak bevonásával.

Van-e esély arra, hogy a sakk bekerüljön a nemzeti iskolai tantervbe, és ha nincs, mi az akadálya?

Cseh partner válasza: Jelenleg a cseh oktatási rendszerben meglehetősen viharos a helyzet. A legtöbbet vitatott kérdés a tanárok fizetésének kérdése, a tanterv tartalma és idén az iskolai férőhelyek részleges hiánya is. A következő években a cseh oktatási rendszer valószínűleg számos változáson megy keresztül, ami bizonyos esélyt jelent arra, hogy a sakk új elemként jelenjen meg az iskolai oktatási tervekben. Az iskolaigazgatók már most is nagyon önállóan döntenek és alakítják ki az iskolai tanterv tartalmát, de a sakk széleskörű bevezetésének akadálya a felszerelésre szánt pénzeszközök hiánya, a képzett sakktanárok hiánya és az iskolai alkalmazottak általános túlterheltsége, akik ezért nehezen tudják bevezetni az újdonságokat és nehezen tudják idejüket az új tantárgyak tanulására fordítani. Általánosságban azonban elmondható, hogy a tanárok üdvözlik és elismerik a sakkot, mint a gyermekek számára hasznos tevékenységet, ha ez az önkéntesek délutáni szabadidős elfoglaltsága. Kevés esély van arra, hogy a sakkot bevezessék a rendes tanórákba, de nagy lehetőség van arra, hogy az iskolák széles körben népszerűsítsék a sakkot a gyermekek számára szervezett délutáni szabadidős tevékenységeken keresztül az iskolán kívüli klubokban.

Lengyel partner válasza: 2017-től a lengyel oktatási törvény lehetővé teszi az iskolák számára, hogy a sakkot és a programozást olyan készségek fejlesztésének eszközeként használják, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a gyerekek más tantárgyakban is a legjobb eredményeket ériék el.

A sakk bevezetésének fő problémája Lengyelországban az összes iskolában a következő:

- Szakmailag képzett tanárok hiánya
- A tanárokat tanítani képes előadók hiánya
- Nagyobb nyomást kell gyakorolni az oktatási minisztériumra, és számos régióban sikeres kísérleti projektekre van szükség.

Egy ilyen nagyszabású program nemzeti szintű megvalósításához a döntéshozó emberek között nagyfokú megértésre van szükség a témában.

Szlovák partner válasza: Általánosságban elmondható, hogy az elmúlt évtizedben az oktatás alulfinanszírozott volt. Az országban nincs világos oktatási stratégia az I. és II. osztályosok számára sem. A rendszerben számos alapvető hiba tapasztalható, amelyek miatt a sakkot, mint olyat kevésbé lehet komolyan előtérbe helyezni.

Magyar partner válasza: A Polgár Judit Sakk Alapítvány 2012-ben az általános iskolák alsó tagozata számára készítette el az alternatív Képességfejlesztő sakk kerettantervet, amellyel a Sakkpalota program a Nemzeti Alaptantervhez kapcsolódóan 2013-tól rendelkezésre állt. Ezt követően az új, 2020-as Nemzeti Alaptantervhez kapcsolódóan szintén kerettantervként alkalmazható, „Képességfejlesztő sakk (a sakk, mint oktatási eszköz)” címmel az általános iskola 1-4. évfolyama számára. Az intézmények választható tantárgyként építhetik be helyi tantervükbe.

Milyen fejlesztéseket javasol / üdvözlne a sakkozás oktatásában, hogy motiválóbbá és kihívást jelentőbbé tegye a gyerekek számára?

Cseh partner válasza: A gyerekek szeretnek új barátokkal találkozni, szeretnek versenyezni, szeretnek utazni. Javasolnám, hogy hozzunk létre valamilyen online rendszert, amely segítségével a V4-es országokból partneriskolákat kereshetnénk, amelyek a tanév során együttműködhetnének. Például online versenyek lebonyolításával mindkét iskola számára, iskolák közötti mérkőzésekkel, levelező játékokkal a gyerekek között, e-mailezéssel, sakkórák videofelvételének megosztásával, online konferenciákkal, zoom konzultációkkal az edzők számára, valamint kölcsönös látogatással (2-3 nap). Ez a fajta együttműködés hozzájárulna a második nyelv elsajátításához, az íráskészség elsajátításához és egy olyan kapcsolati háló létrehozásához, amely az iskolák számára nagyon hasznos lehet, akár az oktatás más területein is.

Lengyel partner válasza: Szükség van a program által a társadalom számára közvetített értékek népszerűsítésére. A sok elvégzett munka ellenére még mindig hatalmas a fejlődési lehetőség. Nemzeti és világméretű kampányok, jó gyakorlatok, jó példák - ezekre van szükség a szélesebb körű sikerhez.

Ajánlás:

- Nemzeti és nemzetközi konferenciák
- A bevált gyakorlatok cseréjének platformjai
- Több szponzoráció a tevékenységekhez (felszerelés, készségek)

Szlovák partner válasza: Az elmúlt évtizedben szerzett tapasztalataim szerint, ha a sakkot vonzó módon mutatják be a gyerekeknek, akkor nagyon szívesen tanulnak és játszanak.

Már az is nagy változást jelenthet, ha nagyon egyszerű módon, például 5 sakk-készletet vásárolunk, és azokat az iskola előterében helyezük el. Még akkor is, ha az iskolában nincsenek sakkórák.

A sakk strukturáltabbá tételéhez olyan iskolai tanárookra van szükség, akik nem "félnek" sakkot tanítani.

A legnagyobb változást az jelentené, ha az iskolai tanárokat megtanítanánk sakkozni, a sakkozókat megtanítanánk, hogy tudják átadni a tudást.

Magyar partner válasza: Az alábbiakban néhány olyan javaslatot tennénk, hogyan lehetne motiválóbba és kihívást jelentőbbé tenni a sakk oktatását a gyerekek számára, ahol az iskolai sakk összekapcsolódik a délutáni szakkörökkel és klubokkal, és egy egymásra épülő rendszer jön létre a tehetséges játékosok számára:

Iskolai sakkprogram: Az iskolákban lehetőséget kell biztosítani sakkoktatásra és sakkprogramokra. A tanárok, vagy a szakszerűen kiképzett sakkoktatók vezetése mellett a gyerekeknek lehetőségük lenne megtanulni a játék alapjait, fejleszteni a képességeiket és részt venni kisebb szintű helyi versenyeken.

Délutáni szakkörök: A sakkot össze lehet kötni délutáni szakkörökkel. Ezek a szakkörök lehetőséget adnak a gyerekeknek, hogy tovább fejlesszék a játékukat, stratégiáikat és taktikáikat. Azok, akik tehetségesebbek és elkötelezettebbek, részt vehetnek haladó szakkörökön, ahol magasabb szintű kihívásokkal találkozhatnak.

Sakk klubok és versenyek: A haladó szakkörökön túl lehetőséget kell biztosítani a gyerekeknek, hogy csatlakozzanak sakk klubokhoz, ahol rendszeresen játszhatnak és edzéseken vehetnek részt. Ezek a klubok lehetőséget nyújtanak a versenyzésre, a tapasztalatcserére és a fejlődésre. Magasabb szintű versenyeken és regionális/nemzeti bajnokságokon való részvétel ösztönözheti a gyerekeket a még nagyobb kihívások elfogadására.

Ez a háromlépcsős rendszer lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy fokozatosan haladjanak a sakkban, és mindig találjanak új kihívásokat. A tehetséges játékosoknak lehetőségük van fejlődni és tovább fejlődni, miközben folyamatos motivációt és érdeklődést biztosítanak a sakk iránt. Fontos, hogy ezek a rendszerek legyenek jól összehangolva és támogassák egymást, hogy a gyerekeknek lehetőségük legyen a saját képességeikhez és érdeklődésükhöz mértten fejlődni.

Milyen pénzügyi forrásokra lenne szükség ahhoz, hogy a sakk szélesebb körben elérhetővé váljon az oktatásban?

Cseh partner válasza: 2023-ban 5374 óvoda és 4261 általános iskola működik Csehországban. Ahhoz, hogy elérjük az iskolák legalább 10%-át (963), ahol a gyerekek számára elérhető lenne a sakk, ezeket az iskolákat minimálisan 6.815.000CZK (kb. 284.000€) összeggel kell támogatnunk. Ez azt jelenti, hogy 5000CZK-t kell fizetnünk az iskolák sakkfelszerelésének (sakk-készletek) beszerzésére és 2.000.000CZK-t megfelelő számú tanár képzésére.

Lengyel partner válasza:

1. Nemzeti
  - a. Oktatási Minisztérium
  - b. Közpénzek
  - c. Magánszponzorok és alapok
2. Regionális
  - a. Nagyon gyakran a város igazgatója/polgármestere dönti el, hogy a gyerekek mely tantárgyakból tanulnak kiegészítő tantárgyként. Készen állnak az anyagi források, a sakkba való áthelyezés a döntő.

Fontos, hogy a sakktanári képzés megszerzését fontolgató tanárok számára ez egy ígéretes, hosszú karriert és többéves kiegészítő képességet jelent. Az anyagi szempont és a garancia arra, hogy a projekt hosszú ideig tart, segít a tanároknak abban, hogy a sakkozás mellett döntsenek.

Szlovák partner válasza: 2011-ben, amikor a Sakk az iskolákban program a Szlovák Sakkszövetség prioritása volt, egy országos menedzser, három regionális menedzser és kb. 70 ember vett részt, akik hetente legalább egyszer részt vettek az iskolákban és sakkórákat adtak a gyerekeknek.

A projekt éves költsége 100 000 € volt, sakkanyaggal együtt. Három év alatt valóban hatalmas fejlődést ért el, ezért feltételezem, hogy hasonló költségekkel járna a sakk visszahozása az iskolákba széles körben.

Magyar partner válasza: Ahhoz, hogy a sakk szélesebb körben elérhetővé váljon az oktatásban, jelentős pénzügyi forrásokra lenne szükség. Az alábbiakban a lehetséges finanszírozási forrásokat taglaljuk, figyelembe véve évente 200 000 eurós támogatást minden szinten:

Iskolai támogatás: Az állami vagy helyi kormányzati támogatás kulcsfontosságú lenne az iskolai sakkprogramokhoz. Ez magában foglalhatná a pedagógusok képzését a sakk oktatására és támogatására, valamint a szükséges sakkoktatási eszközök és anyagok beszerzését az iskolák számára.

Szakkörök támogatása: A pénzügyi forrásoknak lehetővé kell tenniük a délutáni szakkörök létrehozását és működését. Ez tartalmazhatja az oktatók vagy edzők fizetését, akik irányítják és segítik a gyerekeket a fejlődésben. Emellett a szakköröknek lehetőséget kell biztosítani a

szükséges sakk felszerelések beszerzésére, versenyekre való utazásra és részvételre, valamint az események szervezésére.

Sakk klubok támogatása: A kluboknak is pénzügyi támogatásra lenne szükségük a versenyképes és magas színvonalú környezet fenntartásához. Ez magában foglalhatja a klubok infrastruktúrájának fejlesztését, a kvalifikált edzők alkalmazását, a versenyek szervezését és a versenyzők támogatását, például utazási költségek vagy versenydíjak formájában.

Ezek a források lehetővé tennék a sakk szélesebb körű elérhetőségét az oktatásban, biztosítva a pénzügyi támogatást az iskoláknak, a szakköröknek és a kluboknak. Az évi 200 000 -200 000 euró minden szinten lehetővé tenné a megfelelő képzést, felszerelést és versenyekre való részvételt, ami elősegítené a sakk népszerűségét és fejlődését a fiatal generációk körében.

Egyéb észrevétel, kérdés, javaslat.

Cseh partner válasza: A legnagyobb probléma, amellyel a Sakk az iskolákban projektünknek meg kell küzdenie, az edzők és szakképzett tanárok hiánya, valamint az alapvető felszerelések beszerzéséhez szükséges pénzeszközök hiánya. Örülnék, ha a V4 partnerei tájékoztatnának arról, hogy az Önök országában hogyan működik a sakktanárok képzése, hogyan működik az iskolák és a sakk-klubok közötti együttműködés, és milyen szintű az iskolák anyagi támogatása (pl. adományoznak-e sakk-készleteket, bérelnek-e vagy más módon?). Jelenleg 120 iskola (beleértve az óvodákat is) vesz részt a Sakk az iskolákban projektben. Sajnos nem mindegyikük vett részt a felmérésben, és nem kaptunk tőlük választ. A felmérés eredményei szerint az óvodákban nincsenek szakképzett tanárok, de a projekt adatai szerint vannak olyan tanárok, akik az online tanfolyamunkon megszerezték a kért képesítést, a T4-es képzést.

Szlovák partner válasza: Minden projekt pénzügyi része kulcsfontosságú, ez nem kétséges. Másrészt nagyon fontos, hogy legyen egy olyan csapat (sakkoktatók, tanárok, menedzserek, versenyszervezők) szerte az országban, akik hosszú távon részt vesznek egyfajta programban. Ha egyszer megteremtődik a sakkozói környezet, a gyerekek nagyon könnyen belevágnak. Az "online sakkban" is nagy lehetőség rejlik. Láthattuk ezt a világjárvány éveiben, amikor helyi szinten támogattunk néhány online eseményt, elképesztő eredményekkel (hatalmas résztvevői létszámmal). Sajnos nincs semmilyen támogatás pl. a nemzeti sakkszövetségtől ennek a területnek a fejlesztésére.

Magyar partner válasza: Javasoljuk, hogy készüljön egy általános, 4-8 éves korosztálynak szóló, nemzetközi piacon is elérhető oktatási anyag, amely kombinálja a sakkjáték megismerését és a képességfejlesztést, az alábbiak szerint:

Sakkjáték megismerése: Az oktatási anyag részletesen bemutatná a sakkjáték alapjait és szabályait. A gyerekek megismerhetnék a sakkfigurákat, a bábuk mozgását. Az anyag segítené a gyerekeket abban, hogy elkezdjék játszani a sakkot, és fokozatosan fejlesszék a játékukat.

Képességfejlesztés: Az oktatási anyagnak nemcsak a sakkjátékot kell lefednie, hanem olyan képességfejlesztő feladatokat is tartalmaznia kell, amelyek segítik a gyerekek kognitív és problémamegoldó készségeinek fejlesztését. Ez magában foglalhatja a logikai gondolkodást, a koncentrációt és a tervezést. A gyerekeknek interaktív feladatokon és gyakorlatokon keresztül lehetőségük lenne gyakorolni ezeket a képességeket.

Nemzetközi elérhetőség: Az általunk javasolt könyvsorozat 4-8 éves korosztály számára, nemzetközi piacon is megjelenő oktatási anyag lenne, amely egyesíti a sakkjáték megismerését és a képességfejlesztést. Ez az anyag lehetővé tenné a gyerekek számára a sakk alapjainak elsajátítását, valamint segítené a kognitív és problémamegoldó képességeik fejlesztését. A nemzetközi elérhetőség pedig lehetővé tenné, hogy a könyvet széles körben használják az oktatásban világszerte.

Eredmények és következtetések:

A sakkoktatás és -fejlesztés számos pozitív hatással bír az általános életminőségre és a társadalomra. A kognitív fejlődést elősegíti, mint például a komplex gondolkodás, a problémamegoldás és a logikai következtetések képessége. Emellett fejleszti a döntéshozatali képességet és a tervezést. A sakk gyakorlása növeli a koncentrációt és a türelmet, valamint erősíti a szociális interakciókat és a csapatmunkát. A sakk versenyszerű űzése karrierlehetőségeket teremt, és segít a stresszkezelésben is. A szülők számára fontos eszköz a gyermekük logikus gondolkodásának fejlesztésében. A sakk összeköti a generációkat és elősegíti az intergenerációs kapcsolatokat. Ezek az előnyök hosszú távú hatással vannak az egyénre és a társadalomra, fejlesztik a kognitív képességeket, a problémamegoldást és a versenyképességet, valamint támogatják a pozitív szociális interakciókat.

A partneri vélemények alapján az alábbi lehetőségeket látjuk arra vonatkozóan, hogyan lehetne motiválóbba és kihívást jelentőbbé tenni a sakk oktatását a gyerekek számára:

Online partneriskolák: Létre lehet hozni egy online rendszert, amely segítségével partneriskolákat lehetne találni a V4-es országokból. Az együttműködés során online versenyeket lehetne szervezni, iskolák közötti mérkőzéseket, levelező játékokat, e-mailezést, videofelvételek megosztását és konferenciákat tartani. Ez nemcsak a sakkot fejlesztené, hanem más területeken is hasznos lehet.

Értékek népszerűsítése: Szükség van olyan kampányokra és platformokra, amelyek népszerűsítik a sakk által közvetített értékeket. Nemzeti és nemzetközi konferenciák, bevált gyakorlatok cseréje és több szponzoráció segíthet a siker elérésében.

Egyszerűbb hozzáférés a sakkhoz: A sakkot vonzó módon kell bemutatni a gyerekeknek. Egyszerű lépések, mint például sakk-készletek elhelyezése az iskolákban vagy tanárok megtanítása a sakkozásra, hozzájárulhatnak a sakk népszerűsítéséhez.

Iskolai sakkprogram: Az iskolákban lehetőséget kell biztosítani sakkoktatásra és sakkprogramokra. A tanárok vagy szakképzett oktatók vezetése mellett a gyerekek megtanulhatják a játék alapjait és részt vehetnek kisebb szintű helyi versenyeken.

Délutáni szakkörök: A sakkot össze lehet kötni délutáni szakkörökkel, ahol a gyerekek tovább fejleszthetik játékukat és részt vehetnek haladó szintű szakkörökön.

Sakk klubok és versenyek: A tehetséges játékosoknak lehetőséget kell adni a csatlakozásra sakk klubokhoz, ahol rendszeres játék és edzés vár rájuk. Versenyeken való részvétel és tapasztalatcsere lehetősége segíti a fejlődést és motivációt biztosít a gyerekeknek.

Ez a háromlépcsős rendszer (iskolai sakkprogramok-délutáni szakkörök-sakk klubok és versenyek) lehetővé teszi a gyerekek fokozatos fejlődését a sakkban, miközben mindig új kihívásokkal találkoznak. Fontos, hogy ezek a rendszerek összehangoltak legyenek és támogassák egymást a gyerekek fejlődésének és motivációjának biztosítása érdekében.

Az oktatásban való sakk szélesebb körű elterjedéséhez jelentős pénzügyi forrásokra van szükség. Az iskolák támogatására van szükség, amely magában foglalhatja a tanárok képzését, sakkfelszerelések beszerzését és programok támogatását. Emellett a délutáni szakkörök és sakk klubok is pénzügyi támogatásra szorulnak, beleértve az oktatók/edzők fizetését, versenyekre való utazást és események szervezését. Az állami és helyi kormányzati támogatás, magánszponzorok és alapok, valamint a partnerségek és támogatói kapcsolatok kiépítése lehetőséget teremthet a szükséges pénzügyi források biztosítására. Az évi 200 000 euró közös finanszírozás minden szinten segíthetne a megfelelő képzésben, felszerelésben és versenyzésben, elősegítve a sakk népszerűségét és fejlődését a fiatal generációk körében.

A Sakk az iskolákban projekt legfőbb kihívásai közé tartozik az edzők és szakképzett tanárok hiánya, valamint a szükséges felszerelések beszerzéséhez szükséges pénzeszközök hiánya. A Cseh partner tájékoztatást kér a V4 partnerektől az országukban működő sakktanárképzésről, az iskolák és sakk-klubok közötti együttműködésről, valamint az iskolák anyagi támogatásának szintjéről. A Lengyel partner hangsúlyozza, hogy a projekt pénzügyi része kiemelten fontos, és támogatást javasol az online sakkfejlesztés terén. A Szlovák partner szerint a projekt sikeréhez elengedhetetlen egy olyan csapat megléte, amelyben részt vesznek sakkoktatók, tanárok, menedzserek és versenyszervezők. Az "online sakk" terén is nagy lehetőségek vannak, amit a világvárvány idején tapasztaltak. A magyar partner javasol egy általános oktatási anyag készítését, amely a sakkjáték megismerését és a képességfejlesztést kombinálja, valamint nemzetközi piacon is elérhető lenne.

Össességében tehát a projektnek jelentős pénzügyi forrásokra van szüksége, beleértve a tanárok képzését, a felszerelések beszerzését és a versenyek támogatását. Az online sakkfejlesztésnek kiemelt figyelmet kell kapnia, és fontos a nemzetközi elérhetőség biztosítása. A sikeres projekt megvalósításához szükség van egy összetett csapatra és egy átfogó oktatási anyagra, amely segíti a sakkjáték megismerését és a gyerekek képességfejlesztését.

Budapest, 2023. július 5.

V4 Educational Chess Summit